

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Miljøet omkring dig : Opfylder din kommune og dit amt minimumskravene?

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 2001

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Miljøet omkring dig

Opfylder din kommune
og dit amt
minimumskravene?

Sådan kan det gøres bedre ...

Enhedslisten

Indhold

	side
Tænk globalt væb aktiv lokalt.....	2
En konsekvent miljøpolitik.....	3
Affald og genbrug.....	4
Frå drikkevand til spåidevand.....	5
Virksomheds- og miljøkontrol.....	6
Region- og kommuneplaner.....	7
Grønne regnskaber.....	8
Byøkologi.....	9
Grøn trafikpolitik.....	10
Grøn indkøbspolitik.....	11
Kommunen som grøn iværksætter.....	12
Energiibesparelser.....	13
Borgerinddragelse.....	14
Enhedslistens krav til national og international miljøpolitik.....	15
Vil du vide mere.....	16
Miljø og de lokale myndigheder.....	16

Udgivet af Enhedslisten
Stålestræde 24
1455 København K
Tlf. 33 93 33 24
Landskontoret@Enhedslisten.dk
www.enhedslisten.dk
Redaktion og ansvarshavende:
Thyge Enevoldsen &
Karl Vogt-Nielsen
Lay out: Per Jensen
Forsidefoto: Gert Petersen/Monsun
Øvrige illustrationer:
Kildeangivelse ved de enkelte fotos
Tryk: OTM, Bæst
Oktober 2001

Tænk globalt – væb aktiv lokalt

Miljøproblemer mærkes lokalt, men indsatsen skal ske både internationalt, nationalt og lokalt.

Kommuner og amter spiller i dag en stor rolle i, hvordan miljøet har det lokalt – og dermed også nationalt. Derfor er det vigtigt at borgerne forholder sig kritiske til, om de lokale myndigheder gør tilstrækkeligt for miljøet – ikke mindst i en valgkamp kan der lægges pres på de lokale politikere.

I Danmark er der en opdeling i ansvaret for hvem der skal tage sig af hvad omkring miljømæssige spørgsmål.

Staten – dvs. primært Miljø- og Energiministeriet og den tilhørende Miljøstyrelse – har ansvaret for en række overordnede områder.

Amterne har ansvar for en række miljøområder bl.a. på vandområdet. Kommunerne har bl.a. ansvaret for affald og genbrug. Mange ansvarsområder overlapper.

Det kan derfor være svært at overskue, hvem der har ansvaret for hvad og hvem man kan stille krav til i forhold til bestemte miljøproblemer.

Miljø og økologi er centrale emner i en valgkamp. Og ofte i modstrid med de kræfter som sætter vækst og penge i første række.

Enhedslisten ønsker at styrke de miljømæssige og økologiske argumenter i den lokale valgkamp. Derfor har vi lavet denne pjeces, som kan bruges til at skærpe miljøkampen både før og efter valget.

Med venlig hilsen
på vegne af
Enhedslistens miljøudvalg

*Thyge Enevoldsen &
Karl Vogt-Nielsen*

En konsekvent miljøpolitik

Foto: Gert Petersen/Morsus

Kommuner og amter har pligt til at tage vare om miljøet i deres lokale områder. Disse pligter er beskrevet spredt rundt omkring i love, cirkulærer m.m. hvilket kan vanskeliggøre overblikket og især mulighederne for at borgerne kan kontrollere om kommuner og amter nu også opfylder deres forpligtelser.

Denne pjeces er et forsøg på kort at beskrive de væsentligste pligter for de mere progressive dele af miljøarbejdet og forsøger samtidig at opstille forslag til politiske krav som kan fremføres lokalt. Pjecen kan forhåbentlig bruges lokalt såvel i forbindelse med de forestående valg til kommunalbestyrelser og amtsråd som i tiden efter valgene.

Overordnet kan man sige at det vigtigste er at kommuner og amter fører en konsekvent og sammenhængende miljøpolitik, der betyder at miljøet bliver indtænkt i og bliver en integreret del af alle kommunale og amtslige politikker.

En vigtig inspirationskilde som kan bruges i det lokale arbejde er overvejelserne omkring udmøntning af »Agenda 21« og lokal implementering af den såkaldte »Århus Konvention«.

Den første er dagsordenen for miljøet i det 21. århundrede (besluttet på Rio-topmødet i FN i 1992) der bruges som betegnelse for borgerinddragelse i de lokale miljøspørgsmål. Regeringen har fremlagt planer som kommunerne kan følge.

Det andet er ligeledes en FN-aftale (besluttet på et FN-møde i Århus 1999), der skal give borgerne en reel mulighed for at tage del i demokratiet og påvirke beslutninger på miljøområdet.

Vi vil i det følgende se på en række vigtige enkeltområder. Men det skal igen understreges, at det er vigtigt at fastholde et krav til kommunen/amtet om, at det ikke er nok at gennemføre en ekstra indsats på enkelte af disse områder, men at det er alle politikområder, som skal have en klar økologisk og miljømæssig profil.

Vi afslutter pjecen med et par afsnit, som kort opridser de nationale og internationale aspekter af miljøkampen som Enhedslisten ser dem.

Hvert emne indledes med et afsnit som anfører de vigtigste miljøopgaver en kommune eller amt i dag har pligt til at varetage for at sikre deres bidrag til, at de overordnede miljømålsætninger kan indfries. Disse afsnit er skrevet på basis af besvarelsen af et spørgsmål, som Enhedslisten via Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg i november 2000 stillede Miljø- og energiminister Søren Auken.

Disse afsnit er således ikke Enhedslistens tolkning af gældende lovgivning, men ministerens egen – baseret på gældende krav pr. november 2000.

Svaret kan ses i sin fulde ordlyd på Folketingets hjemmeside www.folketinget.dk som bilag 256 (af 18. november 2000) under miljøudvalgets bilag i samlingen 2000/2001.

Affald og genbrug

Kommunale og amtslige pligter:

Kommunerne skal hvert 4. år udarbejde en affaldsplan. Denne skal indeholde planer for hvordan kommunen vil bidrage til opfyldelse af regeringens målsætninger på genanvendelsesområdet fra Affaldsplan 21. desuden skal planen sikre at der er tilstrækkelig forbrændings- og deponeringskapacitet til kommunens affald som ikke genanvendes. Kommunerne har pligt til at iværksætte indsamling af dagrenovation, papir- og papaffald, glas, madaffald, elektronicaffald, PVC-affald, trykpræget træaffald og farligt affald. Kommunerne skal desuden kunne anvise bortskaffelsesmuligheder for andet affald.

Politiske krav:

I forhold til minimumskravene til kommunen bør kræves forpligtende deadlines og at planer faktisk gennemføres – ofte når de ikke længere end til lokalpressens PR-spalter.

Kommunens ret til at pålægge bestemte bortskaffelsesmetoder kan som regel udnyttes bedre og herunder bør opstilles konkrete metoder for organisk affald, papir/pap, glas, elektronik, biler, batterier etc. Kommunen bør endvidere opbygge affaldshåndteringen så det samlede system er miljømæssigt optimal – ingen unødigt transport! Heri ligger f.eks., at det grønne affald bør håndteres lokalt – enten ved hjemmekompostering eller ved at lave lokal kompostering i boligforeninger.

I en progressiv kommune kan – for at minimere affaldet og den samlede miljøbelastning – tages følgende initiativer:

– Oprettelse af lokale genbrugspladser der ikke forudsætter egen bil og med byttemulighed for borgerne så andres «affald» genbruges (flere kommuner –

København og i Nordsjælland – lever allerede forsøg hermed).

- Støtte udbredelsen af kildesortering af husholdningsaffaldet, så madaffald/grønt affald anvendes til hjemmekompostering eller samles til kompostering i en boligblok eller grundejerforening.
- Borgeme kan inddrages i planlægningen af den lokale affaldsindsamling/genbrug – behov og muligheder kan være vidt forskellige fra bydel til bydel.
- Bedre information om hvordan man kan spare på sin affaldsudgift.
- Indførelse af et takstsystem der fremmer øget sortering i affaldet.
- Ansøge beboergrupper/grundejerforeninger til at samarbejde så de opnår besparelser.
- Give borgerne favorable tilbud om kompostbeholdere/kværne til haveaffald etc.
- Fastlægge en grøn kommunal indkøbspolitik med krav til miljøbelastning og ressourcforbrug ved produktens fremstilling, anvendelse og bortskaffelse. Kommunen kan herunder bidrage til at synliggøre «emballagerigtige» virksomheder.
- aktivt samarbejde med lokale butiksmiljøer (f.eks. FDB) og virksomheder om emballageminimering og -håndtering.
- Gøre de kommunale «virksomheder» som storkøkkener, parkkøkken og menstereksampler og forsagsleder.
- Støtte ansættelse af grønne gårdmænd i boligkvarterer med mere end 200 lejligheder.
- Aftaler mellem omgivende landbrug og storkøkkener/institutioner om afhentning af vegetabiliske madrester til foderbrug.
- Udvikling af IT-løsninger for bedre information for borgerne f.eks. mail om afhentning (eller rekvirering) af særligt affald i området.
- Tilbyde hjælp til udarbejdelse af grønne regnskaber for boligselskaber og grundejerforeninger (se f.eks. Albertslund kommunes grønne regnskab).

Affaldsforbrænding er noget skidt – det er ressourcepild, mindsker interessen for genbrug og det medfører nye miljøproblemer, f.eks. produceres livsfarlig dioxin i anløggene.

Foto Erik Eriksen/Morsen

Fra drikkevand til spildevand

Kommunale og amtslige pligter:

Det er amterne der er forpligtede til at beskytte grundvandet, og det er kommunerne der skal føre tilsyn med kvaliteten af drikkevandet.

Kommunerne skal udarbejde en spildevandsplan som skal omhandle plan for udbygning af spildevandsrensning og en redegørelse for tilstand og forryelse af de kommunale kloakker. Både amter og kommuner har pligt til at overvåge hvad der udledes af miljøfremmede stoffer fra renseanlæg m.m. til grundvand, å, sø og hav. Danmark har endvidere internationalt forpligtet sig til at begrænse udledningen af miljøfremmede stoffer og tungmetaller. Der er derfor behov for en skærpet indsats, især overfor industrivirksomheder.

Foto: Gert Petersen/Minima

Politiske krav:

Enhedslisten anser det for håbløst at forestille sig, at vi kan holde naturen for sig og landbrug for sig. Sprøjtegifte, gødselsmidler og ammoniakdampe holder sig ikke væk fra naturarealer. Derfor kæmper vi for at landbruget skal udvikles på en måde, så det kan balancere med naturen. Politikken med beskyttelse af særlige drikkevandsområder er forkert – al grundvand må og skal beskyttes, og svinefabrikkerne skal på sigt helt væk. Udvidelser heraf og nybygninger skal øjeblikkeligt stoppes.

Vi skal have genoprettet det naturlige organiske kredsløb mellem by og land, hvilket betyder omlægning til økologiske spildevandsløsninger fremfor store rensningsanlæg med sammenblanding af husholdnings- og industriaffald og den hertil hørende forurening af slam. At brænde slam er en økologisk forbrydelse – og det spreder forurenende stoffer og giver slagter der skal deponeres.

- En progressiv økologisk kommune kan:
- ansøre til at bruge regnvand i toiletter og til tøjvask (det sparer endvidere sæbe, da det er blødt vand) – og lave særlige fremstød for storforbrugere af vand (falkvasker-anlæg, kommunale anlæg m.m.),
 - adskille regnvand fra spildevand og lave lokal nedrivning af regnvandet (foskner) i det omfang det ikke bruges som erstatning for drikkevand i f.eks. toiletter – og give tilskud til boliger der opsætter vandtanke (holder regnvand tilbage så kloaksystemet ikke overbelastes),
 - kommuner kan fremme brug af regnvand da de i dag må fritage brug af regnvand fra spildevandsafgift og generelt må vandledningsafgiften i dag differentieres og bruges offensivt for miljørigtige løsninger,
 - synliggøre på hjemmeside hvor drikke-

vandet kommer fra – og åbenhed om analyser,

- opstille mål for offensiv lokal politik som forebygger forureningen af oplandets drikkevand og med klart nej til rensning og fortynding af forurenede drikkevand,
- få fastlagt en klar og kendt politik for handling inden forureninger i vandforsyning sker,
- kommunen kan være aktiv i projekter og forsøg med f.eks. økologisk behandling og må i dag finansiere dette over vandafledningsafgiften,
- tinglyse forbud mod brug af sprøjtegifte på kommunal jord, ved udstykninger og hvor det i øvrigt er muligt f.eks. i samarbejde med grundejerforeninger,
- inddrage vandforsyning/spildevand i kommunens grønne regnskab,
- kompostere slam – det fjerner farlige organiske stoffer – inden det bruges som gødning – og holde industrispildevand helt for sig selv,
- indføre krav i lokalplaner om toiletter med urinseparation – urinen er gylmrende gødning,
- med økologisk bespisning i kommunen mindske brugen af sprøjtegifte udenfor byen,
- kræve stop i amtet for markvandstilfødelser og stop for tilladelse til svinefarme,
- øge sin kontrol og konsekvens overfor industri, der udleder til grundvand, vandløb og søer,
- skærpe amtskontrollen med dambrug og stille krav om at deres udledning af organisk materiale (bl.a. foderrester), medicinrester m.m. ophører,
- en kritisk gennemgang af kommunens spildevandsplan kan anbefales – især hvad angår planer for at reducere udledningen af miljøfremmede stoffer,
- kommunen bør aktivt arbejde for at reducere vandforbruget hvis vandløb i omegnen tørlægges i store dele af sommerperioden.

Og lad ikke kommunen/amtet bruge penge til lappeløsninger og støtte til landmænd for at svine lidt mindre – enten støtte omstilling til økologisk drift eller opkøbe jorden til forpagtning med krav om økologisk dyrkning.

Virksomheds- og miljøkontrol

Kommunale og amtslige pligter:

Kommuner og amter har ansvaret for at miljøbeskyttelsesloven overholdes, samt at påbud og forbud efterkommes. Ligeledes er det kommuner og amters opgave at føre tilsyn med at fastsatte betingelser for at miljøgodkendelser overholdes. Staten og Kommunernes Landsforening indgik i 1996 en aftale om minimumsfrekvenser for tilsyn på mindst hvert 2. år. Tilsynsmyndighederne (amter og kommuner) har nu også fået pligt til at kommentere de lovpligtige grønne regnskaber for såkaldte listevirksomheder, dvs. virksomheder som skal have en miljøgodkendelse for at kunne producere (se senere under grønne regnskaber).

Politiske krav:

Miljøgodkendelser er i bund og grund et pænerø ord for »forureningstilladelse«. Formelt er tingene nok i orden på papiret, men ofte gives meget lempelige godkendelser eller kommunen/amtet slører bevidst med kontrollen, eller ser gennem fingre med tilladelsens egne forudsætninger, hvis den er vanskelig at overholde – måske af hensyn til at en virksomhed ellers truer med at flytte arbejdsplaceringen til en mere »venlige« kommune. Ofte har kommunen/amtet for få folk til kontrollen eller de har ikke tilstrækkelig viden til at hamle op med industrien.

En god måde at holde kommunen/amtet »i skak« på, er at oprette en lokal »X-købings miljøforening«, som kan få høringsret i forhold til givne godkendelser. En mindre krævende indsats er i konkrete sager at rejse spørgsmål og kræve afsluttet hvis virksomheder mistænkes for ikke at overholde kravene med kommunens slet skjulte accept.

En progressiv kommune (amt) kan:

- udbygge kontrolapparatet og samarbejde med nabokommuner for at sikre bred ekspertise blandt sine ansatte – f.eks. med et antal ansatte i miljøtilsynet på minimum landsgennemsnittet og med gode muligheder for efteruddannelse,
- vælge at lade tilladelser bygge på en stram tolkning af lovens krav om renere teknologi og lav forurening,
- udarbejde forslag til en målsætning for svineproduktionens omfang og omlægning til økologiske produktionskrav og sætte det til debat blandt borgerne som indspil til amtets regulering heraf (se også nedenfor),
- udbygge miljøtilsynet ved at inddrage lokale foreninger i arbejdet,
- ansøge til oprettelse af nabogrupper omkring virksomheder m.h.p. dialog med ledelse, ansatte og myndigheder om krav til virksomheden,
- oprette en lokal miljøombudsmand,
- oprette lokalt miljøråd med bred repræsentation og indsigt i miljøsager,
- støtte oprettelse af lokale støjvogterkorps som led i Agenda-21,
- kortlægge kilderne til byjerdens forurening ved at kortlægge tidligere virksomheders placering i byen, så de rigtige

syndere og ikke du får regningen for oprydning,

- lokalt sænke de af staten fastsatte kriterier for hvornår oprydning på forurenet jord skal gennemføres, fremfor automatisk at nøjes med en »afskærmning« af problemjord i f.eks. institutioner og boligområder – kommunen kan indføre en lokal vurdering af, hvornår man går længere end krævet af staten baseret på de konkrete forhold og indsatsmuligheder,
- for at sikre åbenhed omkring en given jordforurening vælge at fremlægge dokumentation for at afskærmning er en tilstrækkelig og god løsning fremfor oprensning i de tilfælde, hvor der alene vælges en afskærmning,
- prioritere de offentlige midler til oprydning på offentlige arealer – lad ikke private score værdistigningen når det er dig der betaler over kommuneskatten,
- udarbejde årlige rapporter til offentligheden for de lovpligtige kontrolbesøg i de særligt forurenende virksomheder (de såkaldte § 5-virksomheder) og i andre virksomheder,
- offentliggøre »forureningstilladelse« på kommunens/amtets hjemmeside.

Særligt for amter skal det understreges, at de nu godt må kræve, at landmanden udarbejder en VVM (Vurdering af Virkningerne på Miljøet) som led i godkendelsesprocessen for svinebrug under 250 dyreenheder (selvom EU-regler siger, at det skal ske allerede ved 100 dyreenheder – svarende til 3.000 slagtesvin – er det først et krav her i svinelandet Danmark, hvis de er over 250 enheder).

Endvidere kan et restriktivt amt vælge at kræve fornyet miljøvurdering af eksisterende svinefarme ved den mindste ændring (f.eks. ved klager over lugt, gyllekørsel, støj, manglende dyrevelfærd).

Region- og Kommuneplaner

Kommunale og amtslige pligter:

Kommuner skal udarbejde en kommuneplan og amter en regionsplan hvert 4. år. I disse planer skal der også indarbejdes miljøhensyn. Disse danner grundlag for den løbende planlægningsproces, hvor der laves lokalplaner.

Planerne skal forene de samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen på en sådan måde, at det sker på et bæredygtigt grundlag og medvirker til at værne om landets natur og miljø. Planerne skal medvirke til at der skabes og sikres værdifulde by- og landskabsmiljøer; at forurening af luft, vand og jord forebygges – og at offentligheden inddrages i planlægningen. Planerne skal også indeholde opfølgningen på andre lovkomplekser. Således skal amterne kortlægge og udpege særlige beskyttelsesområder for grundvand og drillekvand og med kommunerne kortlægge forurenede arealer.

Politiske krav:

Regionsplaner, kommuneplaner og lokalplaner er de centrale styringsværktøjer for, hvordan lokalområdet udvikler sig. Derfor er det vigtigt for borgere og organisationer at forholde sig til disse planer – både før de laves og i de høringsfaser, de altid skal igennem. Det er her vi kan påvirke beslutningstagerne – i hvert fald på papiret.

Konselvønerne af planerne kan være meget store, og er de først vedtaget, er de svære at løse om.

Derfor ønsker Enhedslisten at der skabes mere åbenhed og større inddragelse af borgerne inden planerne færdiggøres og at borgerne også gives større mulighed for at påvirke fremlagte planer.

Især på butiksområdet skal man være opmærksom på de nye skrappe regler der begrænser hvor store butikker må være – sigtet er at beskytte de lokale bycentre og den mere lokale handel og stoppe for nye storcentre ved motorvejene. En progressiv kommune kan i stedet gå offensivt ind og medvirke til at udbygge nærbutikker.

Progressive kommuner bør længe før den 4-årige revision gennemføre en proces, hvor bydelens borgere arrangeres om at komme med forslag til, hvordan man mener bydelen bør udvikle sig – hvad er de væsentligste problemer, hvad har vi brug for etc. Der findes eksempler herpå – f.eks. den igangværende trafikplan for (nord)Amager, hvor borgere gennem tre år har været med i udarbejdelsen af en langsigtet plan for at begrænse trafikbelastningen i bydelen.

Endvidere bør kommunen give borgerne mulighed for – hvis der er tilstrækkeligt krav herom (f.eks. underskriftsindsamling dækkende 10 pct. af byens eller bydels borgere) – at kunne få vigtige sager sendt til lokale afstemninger inden de beslutes endeligt i kommunalbestyrelsen – f.eks. omkring bevarelsen af et gammelt hus eller udvidelsen af en vej. Man kan også vælge, i kommuner hvor der er længere mellem de enkelte lokalplaner, at sende alle planer til afstemning.

Kommunen bør også på eget initiativ fremlægge forskellige forslag – f.eks. for hvorledes et gammelt industriområde kan ucnnytes, fremfor kun at lave en lokalplan

svarende til en bygherres ønsker. Det kan også handle om placeringen af en ny skole, hvor flere muligheder har været rejst i debatten. Eller i form af forskellige muligheder for en eget decentralisering af kommunen – f.eks. ved at styrke små skoler med overbygning fremfor nedlæggelser og centralisering.

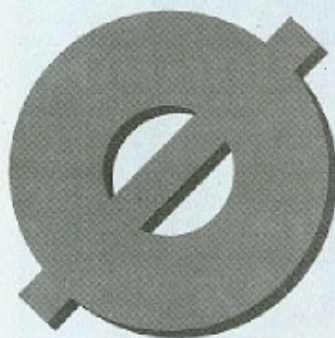
Tilsvarende med amternes regionplaner, hvor der kan fremlægges forskellige bud på opfyldelsen af vandmiljø- og skovrejsningsplaner. Flere valgmuligheder giver automatisk meget debat, og det er godt for demokratiet.

Disse tiltag vil styrke den lokale interesse for byudviklingen, og kan modvirke den afgørelse de fleste i dag føler overfor den kommunale planlægning, der ofte kører hen over hovedet på borgerne.

På vandmiljøområdet er Vandmiljøplan II klart utilstrækkelig til at løse problemerne med landbrugets forurening af både luft og vand. Her kan rejses krav om regionale opstramminger – f.eks. en plan for at reducere den industrielle svineproduktion i landbruget. Forslag til etablering af vådområder bør vurderes kritisk i samarbejde med f.eks. lokale botanikere og naturforeninger. Både kommunen og amtet kan stilles over for et krav om en generel beskyttelse af grundvandet ved f.eks. at styrke interessen for økologisk landbrug i nærområdet (bl.a. via økologisk indkøbspolitik i kommunen), da pletvis beskyttelse af grundvandet ikke løser problemet på lang sigt.

Angående skovrejsning er det vigtigt, at der rejses kvalitetskrav – optimalt en blandet løvskov som behandles økologisk korrekt (og uden dybdepløvnig). Eksisterende naturskov skal bevares og have mulighed for at sprede sig.

Planerne indeholder også områder udpeget til vindmøller. Selv om vedvarende energi har høj prioritet erkender Enhedslisten, at der er områder hvor der er stillet for mange møller op og at det går ud over landskabsværdierne i området. Indsatsen bør her koncentrerer om at presse på for en udskiftning til færre, større møller. Til gengæld kan kommunen aktivt gå ind i udbygningen af hævemøller og på denne måde give borgerne mulighed for at deltage i den fortsatte vindmølleudbygning i Danmark.

Grønne regnskaber

Amtslige og kommunale pligter:

I det omfang kommuner og amter driver regnskabspligtig virksomhed skal der udarbejdes et grønt regnskab for disse. Amter og kommuner er også netop blevet forpligtede til at afgive en udtalelse om de grønne regnskaber, som laves af de private virksomheder i området (næsten virksomheder der skal have en miljøgodkendelse skal udarbejde et grønt regnskab). Disse regnskaber (med kommunens/amtets udtalelse) sendes senere til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, hvor de er offentligt tilgængelige.

Politiske krav:

Der bør stilles krav til kommunerne om at de skal tage kravet om egne grønne regnskaber alvorligt. I alt for mange kommuner er det et nædprioriteret område med kun få arbejdsressourcer, og hvor kommunen mest laver et skenmaleri, fremfor at påpege hvor kommunen faktisk har egne miljøproblemer.

Derfor bør lokale miljøgrupper gives adgang til at få en udtalelse optrykt i kommunens eget grønne regnskab.

Der kan stilles krav om at regnskaberne videreudvikles, herunder med etiske regnskaber (hvilke virksomheder har kommunen som leverandører og hvordan er deres etik?). En anden god ide er at foreslå, at kommunen – ved siden af forvaltningens grønne regnskab – udarbejder et

samlert grønt regnskab for hele kommunen – og at dette endvidere indeholder et lokalt CO₂-regnskab for de forskellige sektorer, herunder for den samlede transport i området. Dette vil kunne bruges til en lokal CO₂-transportplan, så kommunen begynder at tage et medansvar for trafikens CO₂-reduktion.

Angående udtalelsen knyttet til virksomhedernes grønne regnskaber kan rejses krav om hvilke kriterier, kommunen skal bruge i deres udtalelser – ellers forfalder kommunen til tomgangsanak for ikke at genere virksomhederne – og at der afsættes de nødvendige ressourcer til at kommunen kan opfylde sine nye forpligtelser – grønne regnskaber er jo ikke for sjov – de skal bruges til at reducere miljøbelastningen af hensyn til natur og sundhed.

Endelig kan kommunen aktivt medvirke til at skabe dialog mellem virksomheder og miljø- og naturgrupper med udgangspunkt i de grønne regnskaber.

Byøkologi

Kommunale og amtslige pligter:

Kommunerne har mulighed for, via byggeloven, at modvirke unødvendigt ressource- og råstofforbrug ved nybyggeri, og har gennem planloven mulighed for at prioritere byøkologiske hensyn. Også lovgivningen omkring byformyelse giver mulighed for, at bæredygtighed tages med i betragtningerne ved byformyelse.

Politiske krav:

Ud over naturlige krav om at kommunerne selv går forrest med at skabe byøkologiske løsninger, så er det et centralt krav, at kommunerne (og amterne) fjerner barrierer for, at borgerne selv kan gennemføre byøkologiske ideer. Det gælder både økonomiske og politiske barrierer, hvor kommunal støtte til forsøg og hjælp til skabelse af et forum for byøkologiske diskussioner i kommunen kan være en stor hjælp, samt tekniske barrierer som kommunernes tekniske afdelinger stiller af tradition, uvidenhed eller (administrations-)politisk modstand.

I de seneste år er lovgivningen ændret,

så f.eks. udnyttelse af regnvand kan reducere forbruget af rent drikkevand ved at benytte regnvand til f.eks. toilet og tøjvask – kommunen kan ansøre hertil.

Et andet eksempel er mulighederne for gennem lokalplanlægningen at stille økologiske krav til nybyggeri og at indføre sprøjteforbud i tilknytning til nyudstyknin-

ger. Ofte benyttes begrebet »byøkologi« meget populistisk og dækker som regel over lidt grønt punt på et i øvrigt traditionelt byggeri. Men byøkologiske løsninger kræver samtanke om alle forskellige problemstillinger – netop for at forebygge at når der løses et problem skabes et andet.

Foto: Gert Petersen/Mosana

Grøn trafikpolitik

Kommunale og amtslige pligter:

Som et godt udtryk for hvor pauvert landets trafiklovgivning er, så er kommuner og amter ikke forpligtiget til at tage miljøhensyn i trafikplanlægningen, og har heller ikke et ansvar for at opfylde nationale miljømålsætninger på området.

Politiske krav:

En progressiv kommune siger selvfølgelig ja til at udarbejde et regionalt CO₂-regnskab og en tilknyttet handlingsplan for, hvorledes man fra kommunal side kan bidrage til at nedbringe trafikdens bidrag til drivhuseffekten – uafhængigt af internationale og nationale tiltag.

I Svendborg har man f.eks. for nogle år siden udarbejdet et sådant regnskab suppleret med en række forslag til, hvorledes kommunen kan bidrage til en reduktion.

I skemaet er vist de tiltag, som en kommune teoretisk kan tage i brug – og det blev beregnet, hvor stor en CO₂-effekt, de enkelte tiltag kunne give i Svendborg kommune ud fra de lokale forhold. Samlet kunne opnås en større effekt end nødvendig for at opfylde den aktuelle målsætning.

Herefter sammensatte man en række udvalg, der afspejlede forskellige lokalinteresser (miljø, erhvervsliv etc.) og lod dem vælge mellem de mange muligheder, der er for reduktion af CO₂-udledning fra transporten. Det viste sig, at der var en del overlap – dvs. enighed – om en række af virkemidlerne.

Projektet blev i praksis gennemført af det rådgivende firma »Tetraplan«, som har arbejdet videre med modellerne, så de kan bruges af alle kommuner. Selve rapporten kan skaffes via Miljø- og Energiministeriet som »Miljønyt nr. 32, 1998».

Det er en generel erfaring, at udbygninger af vejnet nok løser aktuelle problemer i trafikken, men at det samlet og/eller biltrafikken. Derfor bør en kommune prioritere at anvende de mange penge på tiltag, der mindsker biltrafikken i stedet – kombineret med at gøre det mere attraktivt at benytte den kollektive trafik samt at styrke forholdene for de bløde trafikanter – f.eks. med flere og bedre cykelstier eller cykelruter helt fri for biler.

Kommuner bør endvidere udarbejde en særlig plan for at sikre skolevejene og modvirke forældres skolekørsel ved at give børn mulighed for at gå og cykle i skole uden risiko for at blive kørt ned – af netop de forældre som synes det er for usikkert at lade børn gå og cykle i skole!

Den lokale kollektive trafik kan forbedres på mange måder. Både med flere af- gange, bedre komfort og billigere billetter.

Staten yder støtte til udbygning af mere individuel busbetjening i tyndt befolkede områder (f.eks. telebusser der tilkaldes individuelt). Og hvis den kollektive trafik endvidere kan gøres forureningsfri – f.eks. via en plan for el- og brint-kørsel på lokal vindmøllestrøm – har den kollektive trafik nogle klare miljømæssige konkurrencefordele.

Udbringningen af varer i byerne fylder voldsomt i trafikken og er meget ineffektiv med mange hektomme last- og varebiler. Som Svendborg-rapporten viser, er der meget store miljøgevinsten at hente ved at indføre såkaldt »citylogistik«, hvilket betyder, at udbringningen af varer til butikkerne styres for at minimere kørselsomfanget. Der findes flere måder at gøre det på, men f.eks. kan leverandører levere varerne til en eller flere fælles varelagre, hvorfra udbringningen foretages af en kommunal bilpark, der overholder en række miljøkrav vedr. størrelse og drivmidler.

Havnebyer bør udnytte havnen til øget godstransport til havs. Kommunen kan således øge skibsfartens konkurrenceevne overfor lastbiler ved at reducere havneafgiften, som kommunen i dag oplæver for brug af havnen.

Kommunen bør udarbejde en transportpolitik for kommunens forvaltning og opfordre virksomheder i kommunen til at gøre det samme. Heri kan indgå en plan, hvor kommunen går foran og gennemfører en generel udskifning af kommunens bilpark – evt. over en række år – til f.eks. elbiler, samt indarbejde miljøkrav til vognmænd m.m. der løser opgaver for kommunen.

Kommunen kan ansøre borgerne til at afskaffe deres bil eller skifte til f.eks. elbiler, ved at støtte delebilsordninger og ved opsætning af el-standere til el-biler på centrale steder samt ved at omlægge eksisterende P-pladser til »grønne« P-pladser reserveret til el-biler.

I forbindelse med de årlige miljøtrafikuger i september kan der lokalt stilles krav om at lukke centrale dele af byen for motor køretøjer (kollektiv trafik undtaget), hvilket er en meget overbevisende ansluelighedsundervisning i, hvorledes byen får et helt andet liv uden de mange private biler.

Foto: KK/Hansen

Grøn indkøbspolitik

Kommunale og amtslige pligter:

Heller ikke på dette område er kommuner og amter pålagt egentlige pligter, men alle offentlige myndigheder har generelt pligt til at inddænke miljøbeskyttelse ved anlæg og drift af offentlig virksomhed samt ved indkøb og forbrug. Amter og kommuner har i november 1998 indgået en frivillig aftale om at nedsætte miljøbelastning der stammer fra produktion, brug og bortskaffelse af produkter. Aftalen forpligter kommuner og amter til at fastsætte mål for dette og til at udarbejde planer for hvordan disse mål skal nås. Amterne er endvidere forpligtet til at deltage i gennemførelsen af Fødevareministeriets miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger.

Politiske krav:

En progressiv kommune eller et progressivt amt bør have en grøn indkøbspolitik og en handlingsplan for dens gennemførelse.

Selv om kommuner og amter ikke har pligter på området, er der ikke noget til hinder for, at en miljørigtig kommune fastlægger en klar miljøprofil med vægt på økologisk tankegang – både inden for fødevarer og for alle andre produkter.

Kommunen kan stille tilsvarende krav til sine egne leverandører, herunder også i udbudsseger. (Hvis rengøringen er udliceret – er der da krav til rengøringsmidlerne?)

Et godt miljø, arbejdsmiljø og gode produkter koster mere. Men det er netop en prioritering – som på længere sigt måske kan vise sig at være en god investering ved besparelser i affaldshåndtering, social bistand og indkøb.

CO₂-effekt i tons ved forskellige virkemidler (Svendborg)

Kilde: Miljø nr. 32, 1998 (Miljø- og Energiudvalget)

Bompenge	425
Road-pricing	425
Afgifter på offentlige P-pladser	425
Regulering af antal private P-pladser	80
Parkeringsrestriktioner	700
Distancerbejds	220
Telearbejde for medarbejdere i Svendborg kommune	93
Samløst	700
Delbiler	133
Forbedret infrastruktur for cyklister	650
Firmacykler	
i den kommunale forvaltning	33
Citylogistik – etablering af city-central for distribution af varer	1500
Transportplaner for virksomheder	800
El-biler i den kommunale vognpark	50
Lokaliseringspolitik og byplanlægning	10
Trafikaneringer	
og hastighedsplanlægning	10
Ændret takstpolitik i bybusstrafikken	150
Højere frekvens i den kollektive trafik	53
Serviceforbedringer i den kollektive trafik	40
Bilfri områder	10
Kampagner	-

Kommunen som grøn iværksætter

Kommunale og amtslige pligter:

Kommuner og amter har ingen forpligtelser til selv at iværksætte grønne produktioner, dvs. oprettelse af egentlige produktionsarbejdspladser på miljøområdet.

Politiske krav:

Begrebet «offentlig produktion» bruges i dag bredt om al mulig offentlig service, men i Enhedslistens tolkning menes kommunalt (offentligt) ansatte som producerer produkter eller service i traditionel virksomhedsmæssig forstand.

En kommune eller et amt kan og må i dag tage en lang række initiativer, som ikke udrykkes – måske fordi det er lykkedes at sætte den modsatte proces med udlitsering og privatisering på dagsordenen i stedet. Mest ekstremt i Farum kommune, hvor alt fra renseanlæg til skolebygninger privatiseres. Men godt hjulpet af Socialdemokratiet og de borgerlige i Folketinget, hvor sektorer som energiforsyning underlægges markedsvilkår og sættes på auktion.

Kommuner er underlagt den såkaldte kommunalfullmægt, der nærmest er et begreb omfattende en række diffuse bestemmelser som sætter rammer for, hvad en kommune må og ikke må på erhvervsområdet.

Nogle kommuner yder i dag en vis (pas-

siv) indsats via hjælp til opstart og drift af iværksætterhuse og anden bistand til opstart af nye virksomheder generelt.

Men der er intet til hinder for at en gruppe røde kommuner vælger at gå en mere offensiv vej, hvor kommunen går ind i selve produktionen og påtager sig direkte ansvar for en lokal erhvervs politik.

F.eks. hindrer kommunalfullmægten ikke, at en kommune går sammen med lokale økologiske landmænd om at oprette et lokalt økologisk slagteri – eller at to kommuner gør det i fællesskab. Den enkelte kommune må bare ikke have bestemmende indflydelse, dvs. under 50 pct. andel. Tilsvarende kan man forestille sig et fælleskommunalt butiksejerskab med små lokale nærbutikker (som f.eks. forpagtes) for at gøre det lettere at købe ind uden bil. Selvfølgelig møder sådanne forslag voldsomme protester – både af ideologisk art, men også fra konkurrenter. Men hvis ideerne er baseret på en produktion eller service, som erhvervslivet ikke selv vil tilbyde eller opstarte, er den svær at afvise.

Foto: Ulf S. Røhl/Masera

12

Energibesparelser

Kommunale og amtslige pligter:

Kommunerne er forpligtet til at udarbejde projekter til kollektiv varmforsyning. Amtet og kommuner er forpligtet til at lade deres bygninger over 1500 m² vurdere af en godkendt energikonsulent hvert år for at få udarbejdet en offentlig tilgængelig energiplan for ejendommen. Amtet og kommuner skal som noget nyt nu også selv etablere solvarmeanlæg på egne bygninger ved nybyggeri eller større ombygninger, lovkraftet gælder kun i områder uden fjernvarmeforsyning og det skal være brugerøkonomisk fordelagtigt. Kravet gælder også andre ejere, hvis disse i væsentlig omfang er offentligt finansieret (dvs. af staten, foreninger m.m.), samt bygninger til erhvervs mæssig brug og sommerhuse med væsentligt samlet etageareal eller væsentlige energiforbrugende installationer. Det er kommunerne der er forpligtet til at tilse at denne (nye) lov overholdes.

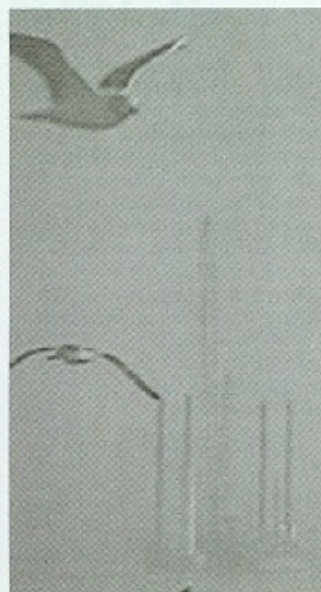
Politiske krav:

Det er et af de miljøområder hvor lovgivningen er (mest) utilstrækkelig i forhold til det som kan gøres, for at mindske energiforbruget og dermed CO₂ udslippet. Kommunen kan her gå foran og selv etablere energibesparende anlæg samt anlæg som udnytter vedvarende energikilder.

Kommunen kan således på egne vegne og/eller sammen med borgere gå aktivt ind i udbygningen med havvindmøller og lokale vindmølle anlæg. Solceller er efterhånden så langt nede i pris, at dette ikke kan bruges som undskyldning for, at kommunen/amtet ikke går i gang med opsætning heraf på de offentlige bygninger.

Kommunen kan ligeledes aktivt gå ind i kampagner, der fremmer borgernes energibesparelser, herunder også yde tilskud til demonstrationsprojekter for energibesparelser.

Kommunen kan opstille målsetninger for et samlet reduceret energiforbrug i kommunen og oprette en rådgivnings- og tilskudsfunktion, som bidrager hertil.

Webblama:
Ny offshore vindmøllepark

Borgerinddragelse

Kommunale og amtslige pligter:

I Planloven fastsættes der regler for hvordan lokal-, kommune- og regionsplaner skal sendes i høring før vedtagelsen. Amter og kommuner er endvidere forpligtede til som minimum hvert fjerde år, at fremlægge en strategi for deres lokale Agenda 21 arbejde hvor borgerne inddrages i lokalt miljøarbejde. Dette har i dag i praksis mange steder erstattet kravet om en kommunal »miljøhandlingsplan«. Amter og kommuner har også pligt til at inddrage borgerne i sagsbehandlingen af deres forskellige sektorplaner som også skal sendes ud i høring.

Politiske krav:

Det er muligt for progressive kommuner der ønsker reel borgerinddragelse, at give borgerne betydelig mere indflydelse i planlægningsprocessen for kommunens udvikling. Hvis borgerne gives mere indflydelse stiger interessen herfor tilsvarende. I dag oplever mange at indflydelsen alene er teoretisk.

En progressiv kommune bør:

- inddrage borgerne før forslagene sendes til høring, således at de forslag som kommer fra borgerne kan indarbejdes i de forslag som udsendes,
- udarbejde alternative forslag som sendes med ud til høring for at fremme debatten,
- sende større og/eller kontroversielle planforslag ud til lokal afstemning hvis der f.eks. gennem en underskriftindsamling er rejst krav herom.

Et andet område for inddragelse er den lokale implementering af Århuskonventionen: »Konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsafgørelser på miljøområdet«. Denne blev vedtaget på et europæisk miljøministermøde i Århus 1998 og ratificeret

ret i Folketinget i maj 2000 (vel at mærke i en amputeret udgave som ikke giver de fulde rettigheder som konventionen faktisk siger om, at borgere skal kunne indklage myndigheder for manglende opfyldelse af egne forpligtelser - f.eks. manglende miljøtilsyn).

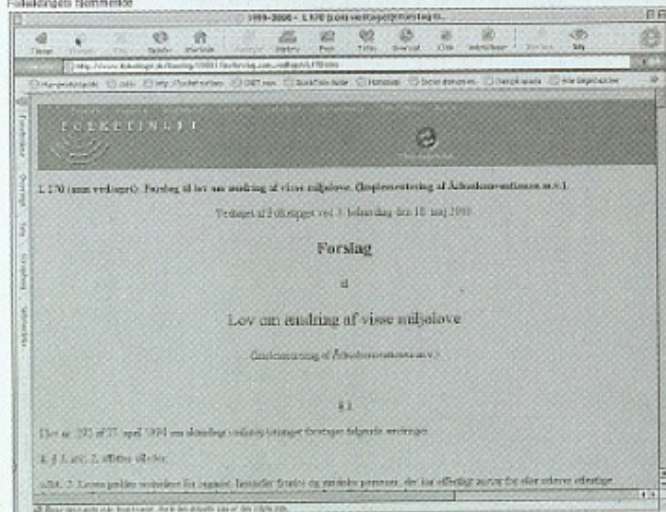
En progressiv kommune bør:

- leve op til bl.a. kravet om aktiv oplysningspligt, dvs. at kommunen selv tager initiativ til at fremskaffe oplysninger og gøre dem tilgængelige for lokale borgere,
- lokalt rejse kravet om at den formelle styrkelse af borgernes miljørettigheder der er indeholdt i konventionen gøres reel - f.eks. ved at kommunen selv udarbejder et udspil til indfrielse af Århuskonventionen og denne sendes til lokal debat.

Det sidste knudepunkt er det lokale Agenda 21 arbejde. Agenda 21 udspringer af FN-konferencen om miljø og udvikling afholdt i Rio de Janeiro i 1992. Begrebet dækker over en handlingsplan for det 21. århundrede, en handlingsplan for en bæredygtig udvikling, som inddrager borgere, lokale grupper og virksomheder i at løse lokale miljøproblemer. Der er stor forskel på hvor langt de forskellige amter og kommuner er i dette arbejde og i hvor meget de prioriterer det. Har kommunen ikke en Agenda 21 må det være et umiddelbart krav at kræve dette. Der er endvidere god grund til at nærlæse de seneste lokale statusrapporter og handlingsplaner de steder, hvor man har sådanne planer.

Det bør være et generelt krav, at kommunerne tager arbejdet alvorligt og støtter etablering af lokale Agenda 21 grupper, som ikke skal være PR-grupper for kommunen, men som har mulighed for reelt at forholde sig skeptisk til kommunens håndtering af miljøspørgsmål samt gives midler til at igangsætte lokale aktiviteter på miljøområdet. Skabelsen af en lokal Agenda 21 gruppe giver et godt udgangspunkt for at konfrontere kommunen og amtet på miljøområdet - og giver normalt mulighed for adgang til informationer som kommunen ellers er tilbageholdende med.

Folketingets Hemmeligt

Enhedslistens krav til national og international miljøpolitik

Enhedslisten arbejder for at vende den globale udvikling og bringe mennesket i balance med naturen. Vi vil have udbredt den økologiske tankegang til den måde, virksomhederne producerer på, og til den måde byerne fungerer på.

Danmark skal spille en aktiv rolle i den globale udvikling. Vi kan vise, at der findes løsninger, som trækker i en økologisk rigtig retning. Med en mere fornuftig brug af bistandsmidler kan vi hjælpe 3. verdenslande til at vælge økologiske løsninger, og ikke som nu tvinge dem til at basere deres landbrug på kemi og gensplejsning.

Økologisk omlægning handler ikke bare om fødevarer. Uønsket kemi kan undgås ved økologisk industriproduktion. Produktionsmetoder, affaldshåndtering, ja hele samfundets dagligdag skal trækkes i økologisk retning. Vi accepterer ikke de typiske hovsa-løsninger, som bare flytter rundt på miljøproblemer. Ressourcekredsløbet mellem land og by skal genetableres, og ressourceforbruget være mindst muligt.

Dette forudsætter, at samfundet og borgerne får mere indflydelse på investeringer i f.eks. energianlæg, trafik anlæg og produktionsanlæg. Det skal handle mindre om profit og mere om miljø.

Danmarks medlemskab af EU forringer miljøet på grund af hensynet til den fri konkurrence. Indtil vi får etableret et andet internationalt samarbejde og kommer ud af EU, skal vi have en reel miljøgaranti, så Danmark selv kan fastsætte højere miljøkrav end EU tillader.

Også verdenshandelsorganisationen, WTO, der er skabt som et redskab til at fjerne alle hindringer for fri handel, er til fare for miljø, etik og fair handel med u-lande. På mange punkter er WTO endda værre end EU. Derfor ønsker Enhedslisten WTO erstattet af et styrket FN, som er en langt bedre organisation at give ansvaret for spillereglerne for verdenshandelen.

Mange miljøproblemer forudsætter internationale aftaler, der vender udviklingen. Enhedslisten støtter derfor alle internationale aftaler, der sætter miljøet foran

penge. Men sådanne aftaler må ikke blokere for, at nogle lande går længere i miljørigtig retning. Tværtimod ønsker Enhedslisten, at de snærende bånd på miljøtillæg i EU og WTO erstattes af mulighed for at grupper af progressive lande kan indgå aftaler, som danner forbillede, så miljøorganisationer i andre lande kan presse landets regering til at tilslutte sig sådanne aftaler. Selvom vi er med i EU, skal vi ikke finde os i laveste fællesnævner på miljøområdet. Selv Danmark kan lære af andre lande, som på mange miljøområder er foran os.

Enhedslisten arbejder for, at forure-

ningskilder forebygges og eksisterende kilder standses, og rovdrift på naturressourcerne ophører. Er der forurenet, skal forurenere betale for oprydningen. Det skal sikres, at fremtidig ødelæggelse af naturgrundlag, naturressourcer og de menneskelige ressourcer undgås.

Grønne afgifter er et af flere midler til at begrænse befolkningens og erhvervslivets ressourceforbrug og miljøbelastning. Men afgifter og markeds kræfter alene giver ikke de store ændringer i miljøbelastningen. Miljøet er for vigtig en sag at overlade til markeds kræfterne.

Derfor arbejder Enhedslisten løbende på at forbyde farlige stoffer. Og grønne afgifter skal bruges til at finansiere opbygning af alternative løsninger, f.eks. vedvarende energi, økologisk spildevandsbehandling og økologisk landbrug og produktion.

Enhedslistens mål er at fjerne overforbruget, og at der indføres en mere socialt

retfærdig model for grønne afgifter. Vi har derfor foreslået, at afgifterne fordobles, og at alle borgere til gengæld får et afgiftsfrit basisforbrug af vand og el. Det betyder, at de, der gør noget for at spare på el og vand, belønnes, mens de der er ligeglade, pålægges en stor afgift.

Drikkevandet skal beskyttes bedre. Vandmiljøplanerne har ikke stoppet landbrugets forurening. Enhedslisten ønsker en afgift på tabet af kvælstof fra den enkelte gård som et af flere midler til at påbegynde den nødvendige omstrukturering af landbruget – både hvad angår økologi, men også for eget blandingsskift med både planter og dyr.

En sådan afgift er let at administrere og vil medføre meget større interesse for at omstille til økologisk landbrug, hvor kvælstoftabet er betydeligt mindre. Samtidig får vi fjernet de kemiske stoffer, får bedre dyrevelfærd, sundere dyr, samt færre fødevarerforgiftninger.

Enhedslisten støtter bevægelser og organisationer, der kæmper for at bevare naturen, så de åndehuller befolkningen endnu har rundt omkring i landet bevares og udbygges.

Det enorme forbrug af uønskede kemiske stoffer i virksomheder skal væk. Det skal ske gennem en kombination af forbud og afgifter, hvor indtægten bruges til at udvikle alternative produkter uden brug af kemikalierne.

Enhedslisten er imod gensplejsning på mennesker, dyr og planter. Risikoen for uoprettelige skader på natur og mennesker er stor, og teknikken presses kun igennem af hensyn til industrikoncerners økonomiske interesser. Gensplejsning er en teknik, som griber afgørende ind i biologiens byggesten – uden fortrydelsesret. Det er et eksperiment med hele kloden som indsats.

Argumentet om at gensplejsning kan forebygge sult i verden, er ren propaganda for den vestlige bioindustri. Sult i verden skyldes ikke mangel på fødevarer, men Vestens udbytning af de fattige lande, hvilket gensplejsning kun yderligere vil forstærke, da vestlige kæmpefirmaer får monopol på såsæden.

Miljø og de lokale myndigheder

Selv om mange miljøproblemer forudsætter internationale og nationale tiltag, kan kommuner og amter på egen hånd tage en lang række initiativer – udover hvad de er forpligtet til i forhold til gældende lovgivning.

Sigtet med denne pjece er at give dig et indtryk af, hvad vi fra Enhedslistens side mener der bør og kan igangsættes af initiativer fra de lokale myndigheders side – uden at det kræver forudgående lovændringer.

– og der er nok at tage fat på ...

Foto: Nels Hougaard/Mossu

Vil du vide mere ...

www.enhedslisten.dk – se under »Det mener vi« – »Miljø«
 www.eco-web.dk – her er links til (næsten) alle grønne foreninger, herunder
 www.okologiens-hus.dk – økologi og fødevarer
 www.byøkologi.dk – offentlig hjemmeside om byøkologi
 www.løb.dk – Landsforeningen Økologisk Byggeri
 www.sek.dk – Miljø- og energikontorer
 www.noah.dk – Miljøforeningen NOAH, herunder trafik – oversigt over grønne guides
 www.greeinfo.dk – Grønne Råd fra Grøn Information

Ja tak!

- Jeg vil gerne have tilsendt materiale om **Enhedslisten**
- Jeg vil gerne være medlem af Enhedslisten
- Jeg vil gerne vide noget om **Socialistisk Ungdomsforbund (SUF)**

Navn _____

Adresse _____

Postnummer _____ By _____

Telefon _____ E-mail _____

Sendes
ubetalt
Enhedslisten
betaler
portoen

Enhedslisten – de rød-grønne

Stuðiestræde 24
 +++0533+++
 1045 København K

Foto: HIC/Mossu

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk